

» **Dagens ämne** Civil olydnad

Brott i godhetens namn är fortfarande brott

Att vara lagstiftare och samtidigt hylla brottsliga handlingar är en ekvation som inte går ihop. Därför är inte civil olydnad en hållbar väg för en demokratisk rättsstat.

Jonas Bladh
jonas.bladh@alandstidningen.ax
tel: 26 026

I en tid då demokratin är allt mer utsatt och utmanad är det viktigt att de som faktiskt omfamnar demokratin gör det utan att skada den. I en tid då politikerförakt och tveksamheter kring det styrelse-skick vi i väst vant oss vid och hyl-lar är det av största vikt att våra politiker inte strör tveksamheter om demokratin.

Folkvalda måste försvara folk-styret, principen om att en majori-tet får makten och att parlamentet utövar den, utan att varken darra på manschetten eller välja att bortse från demokratins grunder när det råkar passa deras politiska agenda.

De senaste veckorna har en smärre debatt utbrutit efter att lagtingsle-damoten **Simon Holmström** (HI) skrivit två insändare i vilka han försvarat och hyllat civil olydnad som ett sätt att föra demokratin i rätt riktning. Mothugg har kommit både från politiskt håll och från allmänheten.

Och frågan är inte okomplice-rad, men likväl är den enda rimliga slutsatsen ändå solklar.

Men låt oss börja med kompli-kationerna.

Civil olydnad är en brottslig handling i ett förment gott syfte. Den eller de som utför handlingen som utgör den civila olydnaden gör det för att skapa debatt och slutligen förändring av ett samhällsfeno-men.

Genom historien har detta, precis som Holmström skriver, möjliggjort stora samhällsföränd-ringar till det bättre. Medborgar-rättsrörelsen i USA drev igenom avskaffandet av segregationsla-gar, **Mandelas** och ANC:s kamp i Sydafrika ledde till Apartheidregi-mens fall. Och så vidare.

Det är alltså oomtvistat att civil olydnad kan fungera. I en del fall, men långt ifrån alla.

Problemet är bara att långt ifrån alla aktioner som utförs under denna godhetens flagg har ett brett folkligt stöd bakom sig. I fal-lat Sydafrika var det solklart att en majoritet av landets befolkning, den svarta delen, var i tydlig ma-joritet och förtrycktes av den vita minoriteten.

Hållbart initiativets Simon Holmström anser att civil olydnad är försvarbart för att skapa samhällsförändring. Men att som lagstiftare anse att det är okej att i vissa fall bryta mot de lagar man själv i demokratisk ordning varit med och stifta skickar en märklig signal till väljarna.

Foto: Robert Jansson

Men hur är det med miljöfrågan som Holmström nu lyfter på bor-det? Är det supertydligt att en ma-joritet av befolkningen stöder den snabba och samhällsomvälvande förändring som Simon Holmström och de organisationer, som ut-för civil olydnad i klimatkampens namn, förespråkar?

Nja, inte riktigt, va?

Hållbart initiativ har två av tret-tio mandat i lagtinget och ligger ungefär på den nivån i de opini-onsmätningar som gjorts efter det senaste valet. De Gröna i Finland ligger på ungefär en tio procent. Miljöpartiet i Sverige riskerar att åka ur riksdagen i nästa val.

Förvisso vill de allra flesta att klimathotet ska bekämpas när de tillfrågas i undersökningar, men få väljer alltså att lägga sina röster på de partier som främst står för de snabba åtgärderna.

Utan ett tydligt folkligt stöd är det svårt att hävda att civil olydnad är moraliskt rätt. Då landar man snarare i att ha ett elitistiskt förhåll-ningssätt till frågan, "vi vet bättre än er och ni kommer att följa efter bara ni inser sanningen".

Och just här blir också frågan oerhört svår, och det är här Simon Holmström går bort sig.

Som lagtingsledamot är Simon Holmström en del av den lag-stiftande församlingen på Åland. Han är alltså en av trettio som tar

ställning till vilka lagar (inom den åländska behörigheten) vi som bor på Åland har att följa. Samtidigt argumenterar han för åsikten att det är både rätt och försvarbart att bryta mot en del av dessa lagar. Om man gör det i gott syfte. Och det är den som utför den brottsliga handlingen som avgör vad gott syfte är.

Hur detta resonemang skulle göra tilltron till politiken, demokratin och rättsstaten större är svårt att se. Att en lagstiftare bestämmer vilka lagar som ska gälla ena dagen, för att nästa proklamera att en del av dessa lagar är det okej att bryta mot – det är inte rätt väg att gå.

Med allt fler stater som går mot auktoritärt, illiberalt styre, med skurkstaters internettroll som ut-manar demokratin, med hackare som underminerar valresultat – då måste våra folkvalda hålla sig för bättre än att uppmana till lagbrott.

Land ska med lag byggas, heter det. Trots att civil olydnad har varit samhällsutvecklande i en del fall är demokratin för viktig och för skör för att de som ytterst företräder den ska så tvivel om att demokratin trots allt är det bästa styrelse-skick vi har. Även om man anser att den är för långsam, att andra partier eller ens väljarna begriper sig på problemen eller att man tycker att beslut som fattas är fel.

För alternativet är – faktiskt – sämre.

» **Krönika**

Barbro Sundback

Häxorna går igen

Inte i mina vildaste fantasier hade jag kunnat föreställa mig att år 2021 skulle bli ett år då häxorna från 1600-talet plötsligt tar plats i debatten. Åland utmärkte sig 1666-1667 genom att vara först med att ta livet av trollkonor. Tretton anklagades för samröre med djävulen. Sju av dem dömdes, halshöggs och brändes. Avrättningsplatsen låg i Harladsby på Färjsundets norra sida. De sju som fick sätta livet till var **Lisbeta Skarp** från Persnäs, **Karin Persdotter** från Emkarby, **Maria Nilsson** från Emkarby, **Ebba Hindrichszon** från Finby, **Anna Bengtzdotter** från Högbolstad, **Margareta Mårtensdotter** från Norrby och **Ingeborg Olsdotter** från Västansunda.

Under århundraden har vi hört och läst om häxorna *"Häxan har blivit en arketyp för elaka och bitska käringar. Haggor som ingen vill ha något att göra med. Men plötsligt ändras bilden."* närmast som sagofigurer eller historiska reminiscenser utan relevans för vår tid. Häxan har blivit en arketyp för elaka och bitska käringar. Haggor som ingen vill ha något att göra med. Men plötsligt ändras bilden. Lisbeta och hennes olyckssysstrar och deras närmaste frigör sig från historien och framstår som verkliga personer.

I Sveriges radio går en serie program just nu med en ung kille som heter **Gustav** och en ung

tjej som heter **Moa**. De har kommit fram till att de har anknytning till häxprocesserna i Sverige. Han på förövarsidan och hon på offersidan. Trollkonorna och förövarna får genast liv och blir människor av kött och blod. Hur var det möjligt att så många oskyldiga kvinnor uppfattades som farliga och ondare än döden trots att de var helt vanliga människor. Häxjakterna ger en skoningslös bild av vad makt, hatretorik, våld och hot om våld kan leda till. Rädslan sprider sig epidemiologiskt i samhället och mörka makter breder ut sig.

I sin bok "Häxmodern" som utkom i februari i år berättar **Marko Lamberg** om österbottniskan **Malin Matsdotter**, kallad "Rumpare Malin". En fattig kvinna med många barn som sökte sig till Stockholm i ett hopplöst försök att försörja sig och sina barn. Hon utsätts sommaren 1676 för förtal och skvaller som accelererar och till slut leder till att hon döms för trolldom. För att undkomma övergrepp från myndigheternas sida vittnar många pigor och barn om Malins skuld. Till och med hennes egna döttrar. Malin Matsdotter är en av få som bränns levande anklagad för svart magi och många andra osanningar.

Yle har gjort ett program om häxorna på Åland. Två killar kör runt på Åland. En är chaufför och ställer frågor och den som sitter bredvid lägger ut texten och försöker förklara hur förföljelserna av trollkonorna var möjlig. De besöker Emkarby för att hitta eventuella spår av Karin. Besöket är resultatlöst. Nu vet vi i alla fall var Karin kan ha bott. Vi vet att Ebba var en aktad och omtyckt kvinna. Om Lisbeta vet vi ännu mera tack vare **Carina Karlsson**.

De sju åländska trollkonorna som fick sätta livet till är inte några sagofigurer. De var verkliga människor med familjer, män, barn och annan släkt. Inte bara kvinnor led utan många i deras närhet traumatiserades för alltid. Det är hög tid att upprätta de offrade kvinnornas heder. I domstolsprotokollen säger Lisbeta: "En dag står min oskuld uppenbar och klar. Men inte idag. De har tagit mig från mig". Den dag har nu kommit kära Lisbeta. Både din och dina ödessysstrar oskuld är uppenbar.

ÅLAND
För ett självstyrt örike

Vd, chefredaktör
och ansvarig utgivare

Daniel Dahlén
daniel.dahlen@alandstidningen.ax
tel: 26 026

Besöksadress: Strandgatan 16, Mariehamn
Öppettider: Måndag-fredag 9.00-16.00
Epost: Använd mail: fornamn.efternamn@alandstidningen.ax

Postadress: Box 50, AX-22101 MARIEHAMN
Tel växel: 26026
Hemsida: alandstidningen.ax

» **REDAKTIONEN**
Redaktionschef: Sandra Widing.
Nyhetschef: Petra Dahlgren, Petter Löbråten.
Nyhetsipset: 15000 - Även kvällstid och veckoslut.
Epost: nyheter@alandstidningen.ax
Insändare: debatt@alandstidningen.ax

Redaktörer: Anna Jakobsson, Jonas Bladh (tjänstledig), Kevin Eriksson, Peter Pussinen, Linda Blix, Fredrika Fellman, Johan Bergman.
Sport: Thomas Jonsson, Victor Sundqvist.
Kultur: Annika Kullman.
Familj: Nina Eriksson.
Foto: Daniel Eriksson, Robert Jansson, Hülya Tokur-Ehres.
Redigering: Sebastian Boman, Staffan Lund, Toya Erving, Jessica Pettersson.

» **ANNONS- och AVDELNINGEN**
e-post: annonser@alandstidningen.ax

» **PRENUMERATION**
Tel: 26606
e-post: prenumeration@alandstidningen.ax

» **UTGIVARE**
Ålands Tidnings-Tryckeri Ab

Reviderad upplaga 2019: 8.137 ex.

TIPSA OSS 15 000

Ring 15000 Mejla 15000@alandstidningen.ax Mess & mms 0457 00 15000

Har du blivit utan din Ålandstidning?

Ring Åland Post tel 018-636 700, telefonen är bemannad vardagar kl 8.30-14. Övriga tider telefonsvarare som avlyssnas regelbundet. Du kan också anmäla utebliven tidning via www.alandpost.ax. Där meddelas även eventuella störningar i post- & tidningsutdelning.

